

Apokryfy wczesnochrześcijańskie

1. W ostatnich latach pojawiło się wiele publikacji, które w sposób wypaczony ukazują początki chrześcijaństwa. Należy do nich na przykład powieść „Kod Leonarda da Vinci” czy publikacje prasowe, odwołujące się do tak zwanej „Ewangelii Judasza”. Teksty te, opierając się na mało znanych przeciętnemu czytelnikowi apokryfach wczesnochrześcijańskich, stwarzają wrażenie, jakoby wiedza, przekazywana przez Pismo Święte, była niepełna.

2. Czym są zatem apokryfy wczesnochrześcijańskie? **Jest to grupa pism i tekstów powstałych w dobie wczesnego chrześcijaństwa, których Kościół pierwszych wieków z racji teologicznych nie uznał za objawione i nie włączył do kanonu ksiąg Nowego Testamentu** (por. KKK 107). Autorzy apokryfów starali się upodobnić swoje dzieła do pism natchnionych. Czynili to często poprzez nawiązywanie do pojedynczych wątków i wydarzeń znanych z wcześniejszych przekazów Ewangelii według Marka, Mateusza czy Łukasza, jednocześnie usiłując poszerzyć ich relację. Ponadto, nie zawsze odpowiednio do treści, pismom apokryficznym nadawano tytuły *Ewangelii*, *Dziejów* czy *Apokalipsy*. Bywało, że ich twórcy powoływali się na konkretnego Apostoła lub inną postać biblijną jako domniemanego autora danego pisma. **W swojej treści apokryfy odbiegały jednak od powszechnie przyjętej nauki apostoelskiej; powstawały często w środowiskach heretyckich. Głównie to zadecydowało o nieuznaniu i odrzuceniu tych pism przez starożytny Kościół jako pism niekanonicznych, niezgodnych z nauką chrześcijańską.**

3. Sam termin „apokryf” pochodzi od greckiego słowa „apokryphos / apokryphon”, używanego na określenie tego co tajemne, zakryte, ukryte i niedostępne dla ogółu. Zgodnie z tym, pisma apokryficzne sugerują czytelnikowi możliwość dotarcia do nowej wiedzy, jakiej by nie zdobył, opierając się wyłącznie na księgach Nowego Testamentu. Część pism apokryficznych, dla zaspokojenia ludzkiej ciekawości, próbowała uzupełnić rzekome braki w przekazie Nowego Testamentu. Pisma te utrwały różne dostępne tradycje, a często legendy, dotyczące szczegółów życia i działalności takich postaci jak Jezus, Maryja czy św. Paweł. W ten sposób powstały na przykład takie apokryfy jak „Ewangelia Dzieciństwa według Tomasza”, „Protoewangelia Jakuba”, „Korespondencja Seneki z Pawłem Apostołem” itp. Inne pisma apokryficzne powstawały natomiast w celach ściśle teologicznych. Różne odłamy chrześcijan tworzyły pisma, mające upowszechnić ich naukę. Dla uwiarygodnienia powoływały się one na któregoś z apostołów jako rzekomego autora tych pism. W ten sposób powstały takie apokryfy jak „Ewangelia Filipa”, „Dzieje Apostoła Andrzeja” czy „Apokalipsa Piotra”. **Pisma te, jako niezgodne z nauką Kościoła, uznano za nieprzydatne dla pogłębiania wiary chrześcijańskiej, a często wręcz szkodliwe.**

Apokryfy wczesnochrześcijańskie powstawały w okresie od II do V w. Większość z nich znana jest nam przy tym na podstawie późniejszych odpisów, tłumaczeń, lub też pojedynczych cytatów u pisarzy chrześcijańskich. Wiele z najstarszych apokryfów zawiera obok wspomnianych przekazów legendarnych, czy błędnych poglądów teologicznych także szereg starożytnych tradycji, odzwierciedlających na przykład ówczesne życie religijne i formy pobożności. W tym też można by upatrywać wartości tych pism. **Należy je jednak zawsze odróżniać od kanonicznych pism Nowego Testamentu, uznanych za natchnione i będących dla Kościoła źródłem nauki objawionej** (por. KKK 105-106).

4. **Zapamiętajmy: Apokryfy wczesnochrześcijańskie to pisma, które z racji na ich niezgodność z nauką Kościoła nie zostały włączone do oficjalnego kanonu pism świętych. Jako takie nie mogą być one dla wierzących pomocne w prawidłowym rozumieniu i przeżywaniu wiary. Ich właściwa lektura wymaga często odpowiedniego przygotowania. Apokryfy stanowią głównie materiał badawczy, pozwalający lepiej poznać epokę, w której powstały.**

Ks. Tomasz Lewicki